

Τῶν Ἀναγνώσεων Μεγίστου Βιβλιοθηκονόμου Π. Χιούτου

L. 2974^A

544

Π. ΧΙΟΥΤΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Ο ΟΡΚΟΣ

ΠΟΙΗΜΑ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΜΑΡΚΟΡΑ

ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΥ

Ἐν Κερκύρα 1875.

Καὶ πάλιν ἀναπέτῃ ἐπὶ τῶν δένδρων τοῦ Περνασσοῦ ἢ καλλικέλαδος Μούσα τῶν Ἑπτανησίων, καὶ γλυκοφώνως κελαδεῖ τὰς δεινοπαθεῖς καὶ τὰ κατορθώματα ὑπὲρ ἐλευθερίας τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν. Ὁ ἀηδωφώνησας τὸν ὄρθρον τοῦ ποιητοῦ Σολωμοῦ, ὁ καλῆσας τὴν χερὰν τῶν Ἑπτανησίων εἰς τὴν ἔλευσιν τοῦ πρώτου βασιλέως τῶν, ὁ ἐκφράσας διὰ τῶν ἀτμάτων του τὰ κάλλη τῆς δημοτικῆς γλώσσης, Γεράσιμος Μαρκοράς, Κερκυραῖος, νεωστὶ ψάλλει πάθη ἀνδρίας, καρτερίας, τῆς ἐσχάτως πλαισιώσας Κρήτης πρὸς ἀποτίναξιν τοῦ βαρβάρου ζυγοῦ. Ὁ «Ὀρκος», ἐπεισοδιὸν τῆς Κρητικῆς ἐπαναστάσεως, γίνεται ἡ ποιητικὴ περιγραφή τῆς δεινῆς ἐκείνης πάλης, ἢ ἐξύμνησις τῶν ἡρώων, ὁ καθρέπτης τῆς ἀγωνιζομένης ἐλευθερίας. Θέμα τοῦ ποιήματος εἶναι ἡ ἐπιστροφή τῆς Εὐδοκίας, ἐρωμένης καὶ μελλονύμφου τοῦ Κρατῆς Μάνθου. Οὗτος πιστὸς εἰς τὸν ὄρκον του, ἀποχιρετῆ τὴν μελνύμενον, συγχωριζέται μετὰ τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου καὶ πίπτει ὕμνη τῆς ἡρωικῆς ἐλευθερίας. Τὸ θέμα τοῦτο, πλάσμα τῆς ποιητικῆς φαντασίας τοῦ Γερασίμου Μαρκορά, ἐκτυλίσσεται εἰς δύο μέρη κατὰ χιλιάδας στίχους δεκαπεντασυλλάβους εἰς ἀπλουστάτην ὕφην τῆς χαριεστάτης Δημοτικῆς. Ἀφέλεια, καθαρότης ἐννοιῶν, χροῖμα ζωηρῶν, φρόνημα πατριωτικόν, ἐνθουσιασμός εἰς τὴν ἐθνοσωτήριον πάλην, αἰσθημα βελύ, τὸ ὅποιον πᾶσα Ἑλληνικὴ καρδία αἰσθάνεται,

Βαθῶς στὸ στήθος της, ποῦ τώρα ἐνθ' σπαράζει,
Θρησκεία, Πατρίδα, κ' ἐρωτας κάθε του χτύπο ἀγιάζει.

Ἰδοὺ τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἐντελῆ πλαστουργίαν τοῦ Ὀρκου.

Γορνοῦν τὰ γυναικόπαιδα στὰ αἵματωμένα μέρη.
Ὅπου ὁ σταυρὸς νικῆθηκε τοῦ Τούρκου ἀπὸ τ' ἀστέρη.

καὶ μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκεται ἡ Εὐδοκία ἀγνοοῦσα τὸν φόνον τοῦ μελλονύμφου της. Ἀλλὰ διὰ γλυκέων ὀνειρῶν ἀναπολεῖ κατὰ τὸν διάπλου τοῦ καρναίου, τὰ θέλητρα τοῦ Μάνθου, τὴν εὐδαιμονίαν τοῦ γάμου, τὸν σπαρταξικάρδιον ἀποχιρετισμὸν τῶν γονέων καὶ οἰκείων, τὰς δεινὰς συμφορὰς τῆς ἡρωικῆς πατρίδος, καὶ τὰ μαγευτικὰ θέλητρα τοῦ χωρίου της,

Στὴ γλῶσση θάρρει τοῦ τόπου της ποῦ εἶναι πλαχευμένη,
Θωραεὶ λαγκάδια καὶ βουνὰ καὶ ξέφυτα καὶ δάση.
Τὴν ἐκκλησιὰ τὸ σπῆτι της τὸ πατρικὸ ἴλοσται.
Ὅτι ποθοῦσε ἀπὸ μακρὰ τ. εἰς γρόνους ἢ καυμένη
Ἰβραία μορφή ὀλοφάνερη στὰ μάτια της λαβαίνει.

Ἄλλ' εἰς τὸ τέλος τῶν περιπῶν ὀνειρῶν της ἐγκυστεύουσι τὴν Κρήτην τὰ γυναικόπαιδα, καὶ μετὰ τὰς βροντῶδεις αὐτῶν φωνὰς ἐξυπνᾷ ἡ Εὐδοκία. Γονατίζει μὲ δόλους τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ εὐρισκομένους, καὶ δέεται ὅπως ἴδῃ ταχέως τοὺς οἰκείους της, ἐναγκαλιασθῆ τὴν πόθητόν της Μάνθον, καὶ τὰ χεῖλη αὐτοῦ νὰ γλυκοφιλήσῃ. Τέλος ἀνθιβαίνει, φιλεῖ τὸ χῶμα τῆς πατρίδος,

Πῶ ὄλοσθε ἀπὸ τὸ αἶμα του ἦναι βαμμένο ἀκόμα

Τρέχει εἰς τὸ χωρίον της, ἀλλ' ἐνθ' ἀπερνᾷ ἀπὸ τὴν μνην, μανθάνει πῶς ἐκεῖ,

Τῆς Κρήτης τέκνο ἀληθινὸ ὁ Μάνθος εἶχε πίσει
Μ' αὐτὸν ὅπου ζυπαζόντας τ' ἀφορεσμένο ἀσκέρι,
Ἐκχαμ ζάρνου ἐλευθερὰ μιὰ σπῖθα νὰ τοὺς φέρῃ
Καὶ σὶ ἄγιο χῶμα ἐσκόρπισαν γομὰ τὰ κόκκαλά τους,
Ἀπάνου σὶ ἄστρα ταῖς ψυχαὶ ὄλοσθε τ' ὄνομά τους.

Εἰς τὴν εἰδίσαν τοῦ θανάτου τοῦ Μάνθου ζαλιζέται ἡ Εὐδοκία, χάνει τὴν δυστυχῆς τὸ λογικόν της. Τρέχει εἰς τὴν οἰκίαν της, ἀλλ' ἐρηρῖα καὶ οἰγὴ τὸ πᾶν. Οὐδέμια φωνὴν ἀνθρώπου ἀκούει. Κλαίει, ὀδύρεται, φωνάζει, ἀλλ' ὁ ἀντίπαλος εἰς τὴν φωνὴν ταύτην ἐπαναλαμβάνει «Ὁ Μάνθος νεκρὸς ἐπεσεν εἰς τ' Ἀρκαδί»

Στ' Ἀρκαδί—ἐρωτᾷς μὲ μῆς—ὁ Μάνθος μὲ προσμένει

Εἶπε καὶ ἐχώθηκεν ἐκεῖ. Φθάνει, στίκει

Στὴν μέσην τῆς αἰλῆς ἀρραϊνάζει κ' ἀφελίζει
Βλέπει, ὦ Χριστέ, τ' ἀθάνατα τοῦ τόπου ἀπκαῶδιν

Λιγοθυμεῖ, κρούνει τὸ αἶμά της, συνέρχεται ὀλίγην, τῆς φρίνεται ὅτι πατεῖ τὸ χῶμα τοῦ τάφου τοῦ Μάνθου. Καὶ αὐτὸς καθ' ὀπτασίαν ἐμφανίζεται ὄχι σκέλεθρον γυμνὸν ξεστρωμένο, ἀλλὰ μὲ ὄλην τὴν ὡραίαν μορφήν του. Προσπαθεῖ

Μὲ τῆς χαρᾶς τὸ κίνημα στὰ στήθια του νὰ πλύνῃ
Βασταεὶ τὸ ἀγκάλαις ἀπλωταί, καὶ τρέποντας μὴ φύγῃ
Τ' ἀγαπημένο φάντασμα τ' ἀγὰ της χεῖλη ἀνοίγει

Ὅμιλεῖ πρὸς αὐτὸν καὶ παρκαλεῖ

Γιὰ τὸ θεὸ ποῦ σ' ἔστειλε μὴ μὲ ἀπαρηάκει ἄλλο

ἀλλ' ὄχι — τῆς λέγει ὁ Μάνθος — μὴ φοβηθῆς ἀγκυλικὸ μου ταῖρι

Ἔ Νὰ μὲ χωρίστους ποτὲ! Τ' εὐθάντο λιμέρι
Μακρὰ δὲν ἀπαράτησα μὲ προσπαθὴ σὲ λίγο
Νὰ γόρω ἀπάνου μοναχός. Ἐγὼ ἀπὸ σὲ νὰ φύγω!

Αρ. Εἰσ. 556
VI 82

Μην στα πέρατες καλή, δὲν εἶδα ἐγώ, καὶ πῶς
Δύναμι θεῖα κατὰ θωπὴν ἢ πίστι νὰ σοῦ δώσῃ
Ἡ Πίστι αὐτῆ, ποῦ χύνοντας προφητικὸ ποτάμι.
Ἐκαμε πλάτανο ἐσέ, τὸ λυγηρὸ καλάμι.

Διὰ τὴν πίστιν αὐτὴν εἰς τὴν ὁποίαν θεμελιούται πάντα
ἀγάπη, ἐλπίς καὶ θάρρος, ὁ Μάνθος διηγεῖται εἰς τὴν πο-
θητὴν του Εὐδοκίαν τὸν ὄρκον, τὸν ὁποῖον ἔδωκεν εἰς τὸν
ἡγούμενον Γαβριὴλ, νὰ ποτισθῇ εἰς τὸ σῆμα τοῦ ὑπὲρ ἑ-
λευθερίας, τὴν εισβολὴν τῶν βρξζάρων εἰς τὸ Ἀγκάδιον,
τὰς σφαγὰς καὶ τὰς σκληρότητας κατὰ τῶν ἀποκλει-
σμένων Χριστιανῶν εἰς τὴν Μοῦνην, τὰς δεήσεις πρὸς τὸν
θεόν, τὰς προτροπὰς πρὸς τοὺς πολεμοῦντας, τὰς ἀν-
δραγαθίας, τὰς γενναϊότητας, τὴν καρτερίαν, τὴν αὐτα-
πάρνησιν, τὰς περιποιήσεις τοῦ ἡγουμένου Γαβριὴλ πρὸς
τοὺς πρόσφυγας. Καὶ τέλος ὅταν φουχτόνη τὸ δαυλὶ
καὶ βάλῃ φωτὰ εἰς τὸ λαγοῦμι, εὐθύς Τούρκου καὶ
Χριστιανοὶ πίπτουσι εἰς τὰς φλόγας, καταπλακόνονται
ἀπὸ τὰ ζετὰ λιθάρια, σχίζεται ἡ γῆ, εἰς ἄγριο σκοτά-
δι βυθίζεται βυθίζονται, καὶ εὐθύς πετᾷ ἡ ψυχὴ του εἰς
τὴν νέκν πνευματικὴν Πατρίδα, κ' ἐκεῖ δικιμένοι ἀθάνατος.
φωτεινή. Ἐκεῖ προσκαλεῖ τὴν Εὐδοκίαν νὰ ἐλθῇ ὅπου
μετ' ὀλίγον ἀθνήκτι θὰ κατοικήσῃ. Ἀπὸ τῆς δόξης τὸ
στεφάνι του θὰ ἐβάλλῃ μιαν δάφνην, καὶ θὰ πλέξῃ
στέφανον λαμπρότερον ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ἐπλεξεν τὰ
πολλὰ τῆς πάλλε.

Κ' ἐστεψάν τὰ ὀλόχρυσα μαλιὰ γεμάτον μὲ ἀγκάθια

Αὐτῆ εἰς τοὺς λόγους τούτους τοῦ ποθητοῦ τῆς·

Ἐκλινε ἡ κόρη τὸ κορμὴ καὶ ἔσ' ὅλα τῆς τὰ κἀλλη

Ἡ ἀθάνα ψυχὴ πετάχθηκε στοῦ Μάνθου τὴν ἀγκάλη

Ἀνέθιναν εἰς τοὺς οὐρανοὺς αἱ δύο ψυχῆ· Ὅλοι αἱ
ὠρχίχι παρθένοι, ὅσαι ἔπεσαν θύματα, ἠγάλλοντο εἰς
τοὺς οὐρανοὺς· καὶ φεγγοδολοῦσαι ἀπκντῶσι τὸ ἐρωτι-
κὸν ζεῦγο, καὶ τραγωδοῦν·

Νοῦσολα, ποῦ μὲ ἔργεσαι μὲ μάτια θαυρασμένα,
Κἄμε καρδιά· σπὴ χιόραμας εἶσαι τὰ ὄκρνα ξένα

Ἐγυτες ἄμετρα, καὶ αὐτὰ νὰ γένουν ἐτοιμάτου
Μαργαράρια κάτατρα γιὰ τὰ χρυσὰ μαλιὰ σου.
Ἐδῶ, καθὼς τὴν Ἀναξί γορνάει τὸ χελιδόνι,
Θὰ ξαναγῶρης, ποθητῆ, καὶ δὲ θὰ νὰ ἴσαι μόνη.
Παιδιά, γυναῖκες, γέροντες, ἀγῶρια θὰ γορσοῦν,
Τραγοῦδια' ἐλεύθερα νὰ ποῦν καὶ νέο γορὸ νὰ στήσουν,
Ναὶ τοῦ βουνοῦ σου ὀλόχαρη θὰ καταβῆς τὸ πλάϊ,
Σὰ νόφη ὠραία, ποῦ ταῖς ὀχτῶ σὰ γονικά τῆς πῆσι,
Μόλις χυθῆ, διαβείνοντας αἱματερὸ ποτάμι,
Στὴν ἡρήτη τὰ πιστροπια τῆς κ' ἡ Ἐλευθεριά νὰ κόμη,

Τοιαύτη εἶναι ἡ πλοκὴ τοῦ μύθου, ἐνθ' ἔρω, πατρίς
καὶ θεοσκεία ἐπ' ἐβάλλουσι τὰς ἀρετὰς, τὸν ζῆλον, καὶ
τὴν αὐταπάρνησιν ὑπὲρ τῆς θεοσκείας καὶ τῆς πατρί-
δος.

Ὁραία πλοκὴ, εὐρυτῆς πλαστοουργίᾳ, δύναμις ὄλων
δραμοουργικῆ ποιητικῆς διανοίας τοῦ Γερασίμου Μαρ-
κορᾶ εἰκονίζουσι αὐτοῦ τὰ αἰσθηματά, ἐκδηλοῦσι
τὰ πατριωτικὰ φρονήματα, χρωματίζουσι τὴν φιλοκα-
λίαν. Ρέουσιν οἱ στίχοι του ἀφελῶς καὶ μελωδικῶς,
τεχνεύεται τὸ ποίημα ποικίλως καὶ δραματικῶς· συν-
άπτονται τὰ ἐπεισόδια τῷ ὄλῳ εἰς συμπαγῆ ἔνωσιν.
Πλαστοουργοῦνται οἱ ἀρεϊμάνιοι χαρακτῆρες· χρωματί-
ζεται μὲ τὰ ζωηρότερα χρώματα ἡ μορφή πάσης εἰ-
κόνας· περιπαθῶς ἐκχειλίζονται τὰ πάθη εὐαισθητοῦ
κροδῆς. Προτιμώστατα ἐκτίθενται αἱ ζωγραφίαι τοῦ
διάπλου. Ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὸ ποίημα τοῦ Ὁρκου συν-
τελεῖ τέχνη, φιλοκαλίαν, εὐρεσίαν, ὕψος, κάλος, αἰσθημα.

Εὐχόμεθα ὅπως ἡ Μοῦσα τοῦ Γερασίμου Μαρκορᾶ,
ὅσον τάχιστα, γλυκοκελαδήσῃ νέκ κατορθώματα Ἑλ-
ληνικῆς ἀνδρείας. Ἦδη ἡ πολεμὸκρατος φωνὴ τῆς
ἐλευθερίας προσκαλεῖ τοὺς Χριστιανοὺς τῆς Ἀνατολῆς.
Νέκ θαύματα Ἑλληνικῆς ἀνδρείας θὰ ἀκούσωμεν βεβαί-
ως· καὶ τότε πάλιν ἡ Μοῦσα τοῦ Γερασίμου Μαρκορᾶ καὶ
ταῦτα θὰ γλυκοκελαδήσῃ. Οὕτω θαυραστεφῆ καὶ πάλιν
τὸν υἱὸν θὰ ἐναγκαλισθῇ ὁ σεβαστὸς πατὴρ Γεώργιος,
ὅστις δι' ἐκκλησιαστικὰς καὶ νομικὰς συγγραφὰς, ἦκου
σε τὸν ἔπαινον τῶν σοφῶν, ἡ δὲ ἀσπρόμαλος κροκλή
του διὰ ποιητικὰς ὁδὰς πολλὰκις ἐστολισθῆ μὲ τὴν δά-
φνην τῶν Πιερίδων τῆς Ἰταλίας.